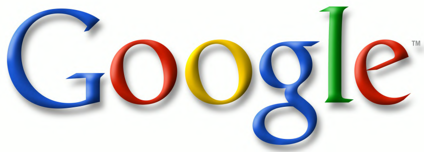

DE INVLOED VAN DE SCHULDEISCHERS OP HET BEHEER VAN DEN FAILLIETEN BOEDEL

DOOR

S. H. MUNTZ JWzn.

LEIDEN. — P. SOMERWIL.
1888.

M.

DE INVLOED VAN DE SCHULDEISCHERS OP HET BEHEER VAN DEN FAILLIETEN BOEDEL.

DE INVLOED VAN DE SCHULDEISCHERS OP HET BEHEER VAN DEN FAILLIETEN BOEDEL.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE LEIDEN,

OP GEZAG VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. S. S. ROSENSTEIN.

Hoogleeraar in de Faculteit der Geneeskunde,

VOOR DE FACULTEIT TE VERDEDIGEN

op Woensdag 16 Mei 1888, des namiddags te 2 uren,

DOOR

SAMUEL HENDRIK MUNTZ (JWzn.)

GEBOREN TE ROTTERDAM.

LEIDEN. — P. SOMERWIL.
1888.

7/23/29

Aan mijnen Vader.

INLEIDING.

Zoowel uit het derde boek van ons wetboek van koophandel, als uit de geschiedenis van de wording van den toestand, dien men faillissement noemt, kan men zien, wat er met dezen toestand beoogd wordt, namelijk het geven van de gelegenheid aan de gezamenlijke schuldeischers, om hunne rechten op den boedel van den koopman, die opgehouden heeft te betalen, te doen gelden en dezen koopman te verhinderen den eenen schuldeischer boven den anderen te bevoordeelen, of in den toestand des boedels ten nadeele van de schuldeischers verandering te brengen.

Hieruit blijkt dus, wie in de faillissementsprocedure den boventoon dienen te voeren.

Zij, wier belangen ten nauwste verbonden zijn met een goed beheer van den boedel, zijn de schuldeischers; zij hebben dus recht, om ten opzichte van alle handelingen, dat beheer betreffende en wel vooreerst, wat betreft de benoeming van den curator, den verzorger

hunner geldelijke belangen, zoo niet een beslissende dan toch een raadgevende stem te doen hooren.

Dit beginsel, in ons oud-Hollandsch recht miskend, getuige de ordonnantie van Amsterdam van 1659, is reeds meer doorgedrongen in ons tegenwoordig wetboek van koophandel, terwijl het nog meer op den voorgrond treedt in het Ontwerp eener wet op het faillissement, door de Staatscommissie van 1879 aan Z. M. den Koning aangeboden en in het vorige jaar bij Gebr. Belinfante te 's Gravenhage in het licht verschenen.

Ik heb mij voorgesteld in dit mijn proefschrift dien invloed der crediteuren uiteen te zetten, en daarbij na te gaan, in hoeverre hij in ons wetboek van koophandel toegepast is, daarmede al dadelijk de voornaamste buitenlandsche wetgevingen te vergelijken en daarna ook in verband met het Ontwerp der Staatscommissie de meest wenschelijke wijzigingen in ons faillietenrecht te bespreken.

HOOFDSTUK I.

De tegenwoordige toestand.

Artikel 787 Wetboek van koophandel bepaalt, dat het vonnis van faillietverklaring o. a. zal inhouden de benoeming van een der leden van de rechtbank tot rechter-commissaris in het faillissement en de aanstelling van één of meer curators, bij voorkeur uit de schuldeischers te kiezen.

Verder bepaalt art. 788, dat de rechtbank ten allen tijde de reeds benoemde curators door anderen kan doen vervangen of aan hen één of meer mede-curators uit de schuldeischers kan toevoegen op voordracht van den rechter-commissaris of op verzoek van één of meer crediteuren.

Ten slotte legt dit artikel aan den rechter-commissaris de verplichting op, om ter gelegenheid van de laatste verificatievergadering de schuldeischers over deze vervanging of toevoeging uitdrukkelijk te raadplegen

en daarvan aan de rechtbank verslag te doen, die daarop zal beslissen, overeenkomstig hetgeen zij het meest in het belaug van den boedel meent te zijn.

De invloed, die den schuldeischers hier op de benoeming van hem, die tot de behartiging hunner belangen aangesteld wordt, toegekend is, komt dus hierop neer, dat hij benoemd zal worden »bij voorkeur uit de schuldeischers" en dat deze laatste vervanging van en toevoeging aan den reeds benoemden kunnen verzoeken, waarop de rechtbank naar goedvinden zal beslissen.

Als men nu verder ziet, dat in de praktijk gewoonlijk gehandeld wordt, als bestond het eerste voorschrift niet, aangezien er onder de schuldeischers meestal niet de geschikte personen te vinden zijn voor een dikwijls zoo omvangrijke taak wegens gemis, hetzij aan tijd of kunde hetzij aan onpartijdigheid, dan blijft er voor de schuldeischers niets anders over dan de hun toegekende bevoegdheid om vervanging der benoemde curators door andere of toevoeging van andere aan de reeds benoemde te verzoeken.

Vergelijkt men dezen toestand bij dien van het oud-Hollandsch recht namelijk volgens de ordonnantie van Amsterdam van 1659, dan moet men erkennen dat, hoewel weinig, de toestand der schuldeischers toch eenigszins verbeterd is; in dien tijd toch oefenden zij volstrekt

geen invloed uit op de benoeming der curators, of op de beredderring des boedels, die opgedragen was aan een Kamer van desolate boedels.

Wat het beheer van den curator betreft, voor geene handeling heeft hij, zooals in andere landen, toestemming van de schuldeischers noodig, niet voor het voortzetten van het bedrijf van den gefailleerde [1]), evenmin voor het verstrekken van levensonderhoud [2]), als voor den verkoop van waren [3]). Overal is hier wel sprake van een bevel van de rechtbank of van eene machtiging van den rechter-commissaris, nergens echter van de medewerking van de belanghebbenden. Zij worden zelfs ten aanzien van deze zaken niet gehoord.

Als men nu de vreemde wetgevingen opslaat, dan zou men behoudens eenige uitzonderingen van af het begin der 14[de] eeuw drie perioden kunnen aannemen.

Het eerste tijdperk is dat van volkomen vrijheid der schuldeischers in het beheer.

De eerste *Italiaansche Statuten* van de 14[de] en 15[de] eeuw hielden zich slechts bezig met de straffen tegen

[1]) Art. 797.
[2]) Art. 808.
[3]) Art 809.

den bankroetier en gaven diens goederen aan de schuldeischers over; zooals Holtius zegt:

»Men inventariseerde, deed oproepingen, verkocht en deed uitdeelingen, zonder dat daarbij veel rechtspleging of rechterlijke tusschenkomst van noode werd, gewoonlijk door 3 of 4 commissarissen uit de schuldeischers gekozen en als lasthebbers van dezelven handelende. Voor de uitdeelingen werd nog een arbiter benoemd door het gerecht."

Geen spoor dus van benoeming eens curators of van rechterlijk toezicht op het beheer, maar alles wordt aan het goedvinden der crediteuren overgelaten.

Het tweede tijdperk verplaatst ons naar Engeland, Frankrijk en Duitschland, naar de inmenging van de regeering en de rechterlijke macht in het beheer, totdat er soms van een invloed der crediteuren hierop al zeer weinig meer overig blijft.

Voor *Engeland* bij voorbeeld bepaalde een Parlementsakte van 1542, dat de goederen van den failliet beheerd, verkocht en de opbrengst aan de schuldeischers uitgekeerd zou worden door eene Regeeringscommissie van hooge staatsbeambten.

„Assignees" [1]) worden volgens eene latere regeling aan-

---

[1]) Curators.

gewezen door eene commissie, benoemd door den lord Chancellor.

Het meest in overeenstemming met de oude Italiaansche Statuten is de *Fransche ordonnantie van* 1673; bij deze toch is van procedure en beheer geen sprake, maar alles wordt overgelaten aan de schuldeischers; latere declaratiën echter doen ook hier de overheid en den rechter hunne intrede maken.

In *Duitschland* vinden wij naast de verschillende stedelijke en landelijke verordeningen het gemeene Konkursproces als grondslag, volgens hetwelk de rechter het hoofdbestuur heeft, onder wien een curator bonorum staat; eene regeling dus, die veel aan ons tegenwoordig faillietenrecht doet denken.

In *Denemarken* is het beheer door eenige koninklijke verordeningen van af 1702 opgedragen aan een »Skifteret" ongeveer gelijk aan onze oude Amsterdamsche Kamer voor desolate boedels, terwijl daar den crediteuren over vele zaken de vrije beslissing wordt gelaten.

Volgens dergelijke verordeningen is in *Zweden* het bestuur van den boedel toevertrouwd aan twee of meer curators, door de crediteuren, die hiertoe door de rechtbank zijn opgeroepen, uit hun midden gekozen.

In deze periode ziet men dus langzamerhand het gerecht zich naar den voorgrond dringen, soms zoo ver

zelfs, dat, zooals bij voorbeeld in Engeland, van een invloed van schuldeischers al zeer weinig meer te bespeuren is.

Met het *derde tijdperk* komen wij tot onze eeuw, tot eene gewoonlijk nauwkeurige omschrijving van de verhouding tusschen den rechter en de schuldeischers.

Als uitgangspunt nemende den Franschen *Code de Commerce van* 1808 vinden wij, wat de benoeming betreft van de bestuurders van den boedel, de mogelijkheid van eene drie malen herhaalde opvolging van elkander vervangende beheerders onder bizondere benamingen.

Vooreerst heeft de rechtbank de bevoegdheid om »agents" te benoemen uit de schuldeischers of uit andere personen, zonder dat de crediteuren eenig gewicht hieromtrent in de schaal kunnen leggen. Deze »agents" zijn nog niet onze curators, maar slechts voorloopig aangesteld voor een tijd van 15 hoogstens 30 dagen, belast met het verrichten van daden, die voor geen uitstel vatbaar zijn, hoofdzakelijk benoemd om de eerste beveiligingsmaatregelen te nemen en de balans op te maken.

Zoodra deze door hen in handen van den juge-commissaire gesteld is, zal deze volgens artikel 476 de schuldeischers bijeenroepen, die dan een voordracht opmaken van drie malen het aantal gewenschte »syndics provisoires," waaruit de rechtbank moet benoemen.

De »syndics definitifs" worden volgens artikel 427 eerst door de meerderheid der crediteuren gekozen, wanneer er geen accoord is tot stand gekomen, en zijn dan belast met de verzilvering van den boedel en met de verdeeling.

In dat geval zullen de schuldeischers een »contrat d'union" aangaan, een overeenkomst, waarbij de wijze wordt vastgesteld, waarop hun gemeenschappelijk belang zal behartigd worden.

Krachtens die overeenkomst zullen de »syndics" onder toezicht van den juge-commissaire den boedel moeten te gelde maken.

Over het voortzetten van het bedrijf van den failliet wordt niet gesproken.

Op elke vergadering van crediteuren zal de juge-commissaire inlichtingen geven omtrent den stand van zaken.

De leidende gedachte voor deze drie verschillende soorten van elkaar opvolgende beheerders was, dat de wetgever den boedel willende overgeven aan de schuldeischers, tegelijkertijd inzag, dat dit op het oogenblik van de failllietverklaring onmogelijk was. De crediteuren, tenminste alle crediteuren, zijn nog niet bekend en zij, die in het eerst als schuldeischers beschouwd zijn, zullen misschien later bij de verificatie in het geheel niet als zoodanig erkend worden, terwijl nog onbekende schuld-

eischers waarschijnlijk ter verificatievergadering de deugdelijkheid hunner vorderingen zullen bewijzen.

Op dat oogenblik kan de boedel dus nog niet aan de aanwezige crediteuren worden overgegeven, zoodoende zou men immers de rechten van de afwezige aan die der aanwezige, die van waarachtige schuldeischers aan die van schijnbare ten offer brengen.

Dit inziende heeft de wetgever den »agent" buiten de schuldeischers om door de rechtbank doen benoemen en dezen op het oogenblik, dat uit de balans de ware schuldeischers kunnen blijken, laten vervangen door personen op voordracht van die crediteuren benoemd door de rechtbank. Wanneer eindelijk de verificatievergadering is afgeloopen, de rechten der onderscheidene schuldeischers dus vaststaan, dan kan men gerust zonder vrees voor benadeeling van rechten van afwezigen, den boedel overlaten aan mannen, door de geverifiëerde schuldeischers zelf aangesteld; zoo bepaalde dan ook de Code van 1808.

Deze regeling hoewel in theorie juist, deed echter in de praktijk velerlei bezwaren rijzen. Hoofdzakelijk uitten deze zich in klachten over opeenhooping van formaliteiten en kosten. Bovendien opperde men nog dit gemotiveerde bezwaar, dat door het opvolgend optreden van de »agents", van de »syndics provisoires" en van de »syndics définitifs" er van deze personen zeer veel tijd en dikwijls vrij nut-

telooze moeite gevorderd werd. Op het oogenblik immers, dat men zich goed op de hoogte van den toestand van den boedel gebracht had, moest men zijne plaats ruimen voor anderen, die tot nog toe gewoonlijk vreemd aan de gang van zaken zich hetzelfde werk van hunne voorgangers moesten getroosten, om op hun beurt ten slotte weer door anderen opgevolgd te worden.

Hoewel geleerd door de ondervinding, heeft de Fransche wetgever bij de *herziening van den Code de Commerce in* 1838 in deze regeling geen ingrijpende veranderingen gebracht.

Den naam van »agents" vervangende door dien van »syndics provisoires" liet hij de zaak in haar wezen dezelfde.

Bij het vonnis immers van failliet verklaring worden door de rechtbank benoemd één of meer (hoogstens drie) »syndics provisoires". Deze benoeming is slechts een voorloopige, terwijl de definitieve aanstelling der »syndics provisoires" hetzij van dezelfde, hetzij van andere eerst geschiedt op een proces verbaal en een rapport van den juge-commissaire. Dit proces-verbaal zal inhouden het verslag eener vergadering van schuldeischers, door den juge-commissaire opgeroepen, om het advies der vermoedelijke crediteuren over een definitief te benoemen syndic in te winnen [1]).

---

[1]) art 462

De »syndics définitifs" worden eerst en ditmaal weder door de rechtbank aangesteld, wanneer de vorderingen der schuldeischers door de verificatie vastgesteld zijn, nadat de zekerheid is verkregen, dat er geen accoord tot stand zal komen en er dus tot de verzilvering van den boedel zal moeten worden overgegaan. [1])

Een werkelijke verbetering bevat *art.* 529 *Code* 1838 »S'il n'intervient point de concordat, les créanciers seront de plein droit en état d'union"

Van rechtswege ontstaat dus volgens den Code van 1838 de toestand, dien men volgens den Code 1808 slechts door eene overeenkomst verkreeg, en terecht De oude Code, van de veronderstelling uitgaande, dat er steeds een eensgezinde meerderheid tot een contrat d'union zou gevonden worden, zag over het hoofd het geval, dat die overeenstemming wel eens niet aanwezig kon zijn. Hoe moest er dan gehandeld worden?

De leiddraad ontbrak dan aan de syndics Om deze moeielijkheid te voorkomen, verving de wetgever in 1838 het »contrat" door een toestand, die van rechtswege in het leven treedt.

Terwijl de Code van 1808 zweeg over het voortzetten van het bedrijf van den failliet, bepaalt art. 532 Code

---

[1]) art. 529.

1838, dat aan de syndics eene machtiging hiertoe door de schuldeischers kan gegeven worden, mits die crediteuren uitmaken het drie vierde gedeelte van het aantal bekende crediteuren, terwijl tevens hunne schuldvorderingen te zamen minstens het drie vierde gedeelte van het geheele passief moeten bedragen.

De Fransche wetgever van 1838 zag toch in, dat het niet aanging, plotseling door de faillietverklaring dat bedrijf, bij voorbeeld een fabriek, te doen staken, waardoor de schuldeischers belangrijke schade zouden lijden, terwijl in het tegenovergestelde geval de mogelijkheid aanwezig was tot een voordeeligen verkoop of likwidatie. Maar aan den anderen kant moeten ook de nadeelige kansen van dergelijke voortzetting niet voorbijgezien worden. Zijn niet de schuldeischers daarbij het meest betrokken?

Volgens art. 797 van ons wetboek bepaalt de rechtbank, dat het bedrijf in het belang der schuldeischers worde voortgezet en wijst de wetgever er den rechter tevens op, dat hij daartoe geene machtiging moet verstrekken, wanneer het hem voorkomt niet in het belang der schuldeischers te zijn.

Maar is de rechter beter in staat het belang der schuldeischers te beoordeelen dan zij zelve?

Het bezwaar is, dat ieder schuldeischer meer zijn bi-

zonder belang, dan dat des boedels op het oog heeft en ook voor eigen inzichten het belang des boedels op den achtergrond stelt.

Zooals ik aanstonds nader hoop aan te toonen, kan echter eene goede regeling van hun stemrecht in dergelijke zaken veel aan dat bezwaar te gemoet komen, zoo zij het althans niet geheel uit den weg ruimt.

De meerderheid der schuldeischers kan, evenals volgens den ouden Code, met machtiging van de rechtbank aan de syndics de opdracht geven, om twijfelachtige rechten en vorderingen, waarvan het bedrag nog niet geincasseerd is, te vervreemden, ten einde de vereffening te bespoedigen [1]).

Verder bepaalt nog art. 530, dat de schuldeischers geraadpleegd moeten worden over het al of niet verleenen van geldelijke hulp uit het actief van den boedel aan den failliet.

Deze zal hem verschaft worden, wanneer de meerderheid der aanwezige crediteuren hierin toestemt. Het bedrag er van wordt op voorstel van de syndics door den juge-commissaire vastgesteld [2]).

Minstens éénmaal in het eerste jaar van het faillisse-

---

[1]) art. 570. Volgens art 880 W. v. K. zijn de schuldeischers van deze handelingen uitgesloten.

[2]) Vgl. art. 808 W. v. K.

ment en voorts zoo dikwijls, als noodig blijkt, moeten de schuldeischers worden bijeengeroepen door den juge-commissaire, opdat de syndics in deze vergadering rekening en verantwoording zullen afleggen van hun beheer [1]).

Hoewel gebaseerd op den Franschen Code van 1838 heeft toch de *Belgische Code van* 1851 eene andere regeling gevolgd.

Volgens dezen namelijk kan de Koning, waar zulks wegens het aantal faillissementen noodig blijkt, bij de rechtbanken te beëedigen »liquidateurs" benoemen, waaruit volgens art. 456 behoudens eenige uitzonderingen »pour cause d'éloignement, de parenté, d'intérêts opposés ou d'autres motifs de suspension légitime," de »curateurs" benoemd worden.

Zoo er in het arrondissement geen »liquidateurs" benoemd zijn of deze wegens één van bovengenoemde redenen uitgesloten zijn, zullen de »curateurs" door de rechtbank aangesteld worden uit personen, die de meeste waarborgen opleveren voor een goed beheer, zonder dat omtrent deze benoeming de schuldeischers behoeven geraadpleegd te zijn [2]). De wet laat echter in haar

---

[1]) art 536.
[2]) art. 455 en 456

artikel 462 de gelegenheid open tot vervanging van en toevoeging aan de reeds benoemde curateurs door de rechtbank o. a. ook op verzoek der schuldeischers.

Tot het voortzetten van het bedrijf van den failliet, kunnen de »curateurs'' of ook andere personen gemachtigd worden door een besluit van de meerderheid der crediteuren, tevens vertegenwoordigende het drie vierde deel van het totale bedrag der schuldvorderingen.

Ten opzichte van het verleenen van levensonderhoud wordt in dezen Code niet van den Franschen afgeweken; hetzelfde geldt, wat betreft het vervreemden van rechten en vorderingen.

Rekening en verantwoording geschiedt insgelijks in een vergadering van schuldeischers na afloop der likwidatie door den juge-commissaire bijeengeroepen.

De *Codice di commercio del regno d'Italia* van 1883 biedt ten opzichte van het beheer van den faillieten boedel eenige nieuwigheden aan.

Het bestuur is hier namelijk volgens art. 713 opgedragen aan een curator onder contrôle van een commissie van schuldeischers en onder leiding van den rechter-commissaris.

Wat de benoeming van den curator betreft, stemt het wetboek in hoofdzaak overeen met het systeem gevolgd in den Code van 1838. De rechtbank benoemt

immers zonder de schuldeischers te kennen een voorloopigen curator en kan dezen later, na kennis genomen te hebben van het gevoelen der schuldeischers, als definitieven curator handhaven of door een anderen doen vervangen.

Terwijl de Fransche Codes van 1808 en 1838 echter beide de voorkeur schijnen te geven aan een schuldeischer als curator, sluit het Italiaansche wetboek in artikel 714 dezen uitdrukkelijk uit; en mijns inziens terecht, aangezien een schuldeischer als curator licht in verzoeking komt, om het algemeen belang zijner medecrediteuren aan zijn eigen belang op te offeren, en al zwichtte hij ook niet voor deze verleiding, door zijne mede-schuldeischers toch altijd met zekere achterdocht beschouwd en behandeld zou kunnen worden. Een dergelijke bepaling ware dus in ons wetboek zeker te wenschen.

Ook behoudens deze uitsluiting is de rechtbank niet geheel vrij in de keuze van een persoon.

De Kamers van koophandel namelijk kunnen lijsten opmaken van personen het meest geschikt om voor die betrekking in aanmerking te komen. Heeft de Kamer in een distrikt zoo gehandeld, dan is de rechtbank verplicht uit deze lijst een curator te kiezen, behoudens

hare bevoegdheid om met opgave van redenen hiervan af te wijken.

Deze laatste bevoegdheid vult het aangenomen stelsel aan, want de wetgever, inziende, dat het onmogelijk was voor alle gevallen reeds vooruit geschikte personen aan te wijzen, liet het aan den rechter over van het voorop gestelde bevel af te wijken.

Ten opzichte van de vervanging des curators bestaat er geen verschil met den Code van 1838; ook hier kunnen de schuldeischers het verzoek doen, waarop de rechtbank beslist.

Wat de toevoeging betreft aan den reeds benoemden, bepaalt art. 719, dat, wanneer de meerderheid der schuldeischers vertegenwoordigende het drie vierde gedeelte van het geheele bedrag der vorderingen zulks verlangt, de rechtbank den door de schuldeischers aangewezen persoon moet toevoegen, hoewel deze persoon misschien niet op de door de Kamer van koophandel gemaakte lijst voorkomt of deze zelf schuldeischer is.

Wat wij in dit wetboek in tegenstelling met de Fransche en Belgische Codes aantreffen, is een commissie van schuldeischers. Deze commissie bestaande uit 3 of hoogstens 5 leden wordt door de crediteuren in hunne eerste vergadering gekozen. De leden kunnen door andere vervangen worden of hun getal van 3 op 5 gebracht

worden ingevolge een besluit op de laatste verificatie-vergadering door de meerderheid der geverifieerde crediteuren genomen.

De op deze wijze sâmengestelde commissie benoemt haren president en oefent voor de gezamenlijke schuldeischers contrôle uit op het beheer van den curator.

Zij kan inzage nemen van de stukken en brieven den boedel betreffende en den curator en den gefailleerde voor zich roepen; zij kan de noodige voorzorgsmaatregelen vragen, zoo mede de afzetting van den curator.

Na haar gehoord te hebben en wat het bedrag betreft op voorstel van den curator, kan de rechter-commissaris een som tot onderhoud aan den gefailleerde toewijzen [1]; onder dezelfde voorwaarde kan de curator door den rechter-commissaris gemachtigd worden, zich in het beheer te doen bijstaan door andere personen, zelfs door den failliet.

Over het al of niet voortduren van deze aan den curator verleende machtigingen wordt in de vergadering, waarin het proces-verbaal der verificatie wordt gesloten, door de schuldeischers beraadslaagd.

De commissie moet verder gehoord worden over het aangaan van dadingen, waartoe de curator door den

[1]) Art 752

rechter-commissaris kan gemachtigd worden [1]). Een dergelijke bepaling wordt ook in ons wetboek aangetroffen, zonder dat daar echter de schuldeischers behoeven gehoord te worden. Hare toestemming is voorts noodig voor vervreemding van den geheelen boedel of van gedeelten daarvan, waartoe op zijn verzoek de rechtbank den curator verlof kan geven, alsmede voor den onderhandschen verkoop van onroerende goederen [2]); insgelijks moet haar advies ingewonnen worden over het alsnog te doen leveren van gekochte, maar nog niet geleverde waren tegen den vooraf overeengekomen prijs [3]), eindelijk ook voor het doen ophouden van het faillissement in geval het bedrag van het actief onvoldoende blijkt te zijn om de kosten te dekken [4]).

Aan het einde van elke maand moet de curator aan de commissie een schriftelijk verslag overleggen van zijn beheer en van de gedane betalingen.

Ten opzichte van het voortzetten van het bedrijf van den gefailleerde vinden wij in artikel 794 bepaald, dat dit slechts dan kan geschieden, wanneer drie vierde van het

---

[1]) Art. 797.
[2]) Art. 800.
[3]) Art. 806.
[4]) Art. 817.

aantal der schuldeischers, vertegenwoordigende drie vierde van het bedrag der schuldvorderingen, hierin toestemt.

De minderheid der schuldeischers en de failliet kunnen zich hiertegen verzetten bij de rechtbank.

Ingeval van voortzetting moet de curator jaarlijks rekening en verantwoording doen in een daartoe door den rechter-commissaris bijeengeroepen vergadering van crediteuren.

Een geheel andere weg, om tot hetzelfde resultaat te komen, wordt ingeslagen door de

Konkursordnung für das Deutsche Reich van 1879.

Hier immers vinden wij het beheer opgedragen aan een »verwalter" [1]) onder toezicht van het »konkursgericht" en, zoo de schuldeischers dit wenschen, met medewerking van een »gläubigerausschusz" [2]).

Eén of meerdere »verwälter" worden door de rechtbank benoemd. In de eerstvolgende vergadering van schuldeischers kunnen deze een anderen kiezen, welke keuze door de rechtbank kan te niet gedaan worden.

Vóór de eerste vergadering van crediteuren kan de rechtbank uit hen of hun gevolmachtigden een gläubigerausschusz benoemen, over welks noodzakelijkheid

---

[1]) Curator.

[2]) Commissie van schuldeischers

de eerste vergadering van schuldeischers beslist, terwijl deze dan tevens definitief de leden van dien »Ausschusz" aanwijst uit schuldeischers of andere personen.

De schuldeischers moeten bijeengeroepen worden door de rechtbank, wanneer de verwalter, het gläubigerausschusz of 5 crediteuren, wier vorderingen te zamen op een vijfde gedeelte van het passief geschat zijn, dit eischen.

Wat betreft het onderhoud, toe te kennen aan den failliet, en het al of niet voortzetten van diens bedrijf bepaalt artikel 118, dat voorloopig hierover beslist de »verwalter" of het »gläubigerausschusz", zoo dit er is, totdat de schuldeischers hierover hun eindbesluit nemen.

Over de voornaamste daden van beheer en beschikking moet de »verwalter" vooraf de goedkeuring van den »Ausschusz" of van de meerderheid der schuldeischers verkregen hebben.

Kwitantiën door den »verwalter" afgegeven voor ontvangen gelden en kostbaarheden moeten door een lid van den »Ausschusz," zoo dit er is, medeonderteekend worden.

Wat het stemrecht der schuldeischers aangaat, vinden wij nog eene aardige regeling in de

Hamburgische Konkursordnung.

De schuldeischers benoemen op hunne eerste vergade-

ring de curatores bonorum. Hiertoe wordt niet »nach Köpfen" maar »nach summen" gestemd.

Hij, die minder dan 100 mark te vorderen heeft, heeft geen stem en wordt zelfs niet tot de vergaderingen opgeroepen, behalve tot die, waarin over het accoord geraadpleegd wordt.

Die niet verschijnt, is gebonden aan het besluit der meerderheid,

Wie van 100—3000 mark te vorderen heeft, bekomt één stem, van 3000—9000 mark 2 stemmen, van 9000—15000 mark 3, van 15000—20000 mark 4, en wiens vorderingen meer bedragen 5 stemmen.

Deze regeling verdient mijns inziens bij eventueel te geven stem aan de crediteuren navolging, aangezien zij de kleine schuldeischers de gelegenheid ontneemt, om door hunne persoonlijke meerderheid de groote crediteuren, wier belangen meer op den voorgrond treden, te overstemmen, terwijl tevens aan eenige dezer laatsten den weg afgesloten wordt, om door bijna alle anderen gewenschte handelingen tegen te houden, daar zij hoofdelijk nooit meer dan 5 stemmen zullen uitbrengen.

Een volmaakte regeling is ook hier echter nooit te treffen. Iemand immers, die *f* 100 te vorderen heeft, kan bij het bekomen van die *f* 100 evenveel belang hebben als iemand, wiens vordering *f* 10,000 bedraagt,

want dit belang is relatief en hangt af van het vermogen, waarover men beschikken kan, hetgeen maakt, dat iemand met een paar millioen guldens kapitaal weinig belang heeft bij het behoud van een paar duizend guldens, terwijl daarentegen voor den kleinen winkelier *f* 100 een niet onbelangrijke som is.

Voor een goede verdeeling van het stemrecht ware dus eene taxatie van ieders belang noodig, welker mogelijkheid wel steeds tot de vrome wenschen zal blijven behooren.

Maar om tot de bovengenoemde Hamburgische ordnung terug te keeren, zien wij ten opzichte van de likwidatie bepaald, dat deze overgelaten is aan de curatores zonder gerechtelijke tusschenkomst; alleen moeten zij om de drie maanden een crediteurenvergadering bijeenroepen, om deze op de hoogte van de gang van zaken te brengen en over het al of niet verrichten van sommige voor den boedel gewichtige handelingen hun gevoelen in te winnen, volgens hetwelk zij dan gehouden zijn te handelen.

In *Engeland* is in betrekkelijk korten tijd dit onderwerp door twee verschillende wetten geregeld, die van 1869 en die van 1883.

Volgens de *Bankruptcy Act van* 1869 benoemen de schuldeischers zelf den curator buiten den rechter om,

terwijl zij hem tevens gewoonlijk bevelen geven omtrent de wijze van beheer.

Tot aan deze benoeming fungeert de griffier van de court of bankruptcy als »trustee" [1]), tenzij er door het hof een bizondere »manager" of »receiver" is benoemd.

De schuldeischers kunnen uit hun midden een »committee of inspection" [2]) kiezen, om op het beheer toe te zien en soms haar advies in te brengen.

Ingrijpende veranderingen werden in deze act gemaakt door de *Bankruptcy Act van* 1883, door de wettelijke erkenning van den toestand, die de faillietverklaring voorafgaat, nadat de schuldenaar heeft opgehouden met betalen.

Art. 4 van deze Act somt de gevallen op, waarin een debiteur kan failliet verklaard worden.

Heeft hij één van de daar genoemde daden verricht, dan heeft de rechtbank de bevoegdheid op verzoek van een crediteur of van den debiteur een bevel tot bescherming van den boedel uit te vaardigen, welk bevel genoemd wordt »a receiving order". Tegelijkertijd zal er een »receiver" voor den boedel gekozen worden uit de daartoe door den »Board of trade" [3]) in elk district aangestelde »official receivers".

---

[1]) Curator.

[2]) Commissie van schuldeischers

[3]) Kamer van Koophandel

Op verzoek van één of meer schuldeischers kan er bij dezen »receiver" nog een manager" gevoegd worden met zoodanige volmacht als hem door den »official receiver" zal gegeven zijn.

In de daarop zoo spoedig mogelijk bijeengeroepen vergadering van schuldeischers zal beraadslaagd worden of er een »composition [1]) or scheme of arrangement [2])" zal aangenomen of opgesteld worden, of wel dat men den schuldenaar failliet zal laten verklaren.

In dit laatste geval kunnen de schuldeischers een persoon, al of niet crediteur, tot »trustee" kiezen; ook kunnen zij die benoeming overlaten aan de hierna te vermelden »committee of inspection." Wanneer binnen een zekeren termijn de »trustee" niet op deze wijze aangesteld is, zal de »Board of trade" op het rapport van den »official receiver" een »trustee" benoemen, die ten allen tijde van wege de schuldeischers vervangen kan worden door een door hen gekozenen.

Aan de schuldeischers is tevens de bevoegdheid gegeven uit hun midden een »committee of inspection" te kiezen, bestaande uit 3 of hoogstens 5 leden, »for the purpose of superintending the administration of the bankrupt's property by the trustee".

---

[1]) Accoord.

[2]) Ontwerp eener schikking.

Bij ontstentenis van zulk een committee zal de door de wet vereischte machtiging voor sommige handelingen gegeven worden door den »Board of trade". Deze handelingen zijn genoemd in artikel 57 en betreffen vooral het voortzetten van het bedrijf van den gefailleerde, het instellen van, berusten in of zich verdedigen tegen eene actie en het aangaan van een compromis.

Hierbij moet echter niet uit het oog verloren worden, dat al het bovenstaande slechts betreft de groote boedels.

Wat de kleine aangaat, hiervoor vinden wij afzonderlijke bepalingen in artikel 121 en volgende.

Uit deze laatste zien wij, dat bij kleine boedels alle invloed van schuldeischers geweerd wordt. De oorspronkelijke door de rechtbank benoemde »official receiver" zal »trustee" zijn zonder tusschenkomst van een committee of inspection." De machtigingen, in groote boedels verleend door de »committee", zal hier gegeven worden door den »Board of trade"

Zoo de crediteuren zich echter met deze regeling niet kunnen vereenigen, dan kunnen zij door een eenvoudig door hen te nemen besluit, waarbij een ander persoon dan de »official receiver" als »trustee" wordt gekozen, de vroeger genomen beschikkingen doen vervallen, waardoor dan de zaken behandeld zullen worden op

de wijze, als ik hierboven voor de groote boedels aangaf.

En hiermede meen ik te kunnen afstappen van de beschouwing van vreemde wetgevingen en mijn doel bereikt te hebben, dat hierin bestond, om door de onderlinge vergelijking van de wetten van andere landen aan te toonen, dat hoe verschillend ook in menig opzicht zij toch alle hierin overeenstemmen, dat zij zonder uitzondering den schuldeischers veel meer invloed op de gang van het faillissement toekennen, dan onze wetten tot nog toe deden.

HOOFDSTUK II.

Wenschelijke wijzigingen in ons Wetboek van Koophandel.

Meer dan eens zijn ten onzent stemmen opgegaan over het onvoldoende van ons faillietenrecht, inzonderheid wat betreft de tallooze in acht te nemen formaliteiten en daarmede gepaard gaande kosten, alsmede over de geringe gelegenheid, die den schuldeischers gelaten is, om hunne stem te doen hooren in aangelegenheden, waarin hunne belangen ten zeerste betrokken zijn.

Hun invloed, tot dusverre slechts eene repressieve met opzicht tot de opdracht van het beheer en die zich ook, wat het beheer zelf betreft, eerst doet gevoelen bij de rekening en verantwoording, wanneer het in vele gevallen wegens geldelijk onvermogen van den curator den schuldeischers weinig baten zal, schadevergoeding te kunnen eischen van den curator voor verzuimde of voor verkeerde handelingen — die invloed zal, volgens mijn gevoelen, een preventieve werking

moeten krijgen, waar het betreft het tegengaan of doen verrichten van sommige voor den boedel gewichtige daden.

Reeds — hetzij terloops gezegd — in 1825 hoorde men die stemmen naar aanleiding van de behandeling van het destijds voorgesteld wetsontwerp op het faillissement.

Met betrekking tot het onderwerp, dat ons nu bezighoudt, vinden wij daar in de artikelen 13, 21 en 51 de benoeming van een provisioneelen curator opgedragen aan de rechtbank, die daartoe bij voorkeur zal nemen één van de vermoedelijke schuldeischers of, bij gebreke van deze, van andere personen van bekende trouw in zake van beheer.

Een definitieve curator, belast met het vereffenen van den boedel, wordt eerst door de meerderheid der ter vergadering tegenwoordig zijnde schuldeischers gekozen, indien er geen accoord is tot stand gekomen, terwijl er dan tevens een contract van vereeniging wordt aangegaan.

Behoudens de weglating van den »agent" vinden wij hier dus eene sterk sprekende navolging van den Franschen Code van 1808. De gebreken, die ik ter gelegenheid van de behandeling van dien Code aantoonde, kleven derhalve ook dit ontwerp in dezelfde mate aan.

Donker Curtius met deze regeling niet tevreden, kwam in zijn toenmaals ingediende nota in de 1ste afdeeling van de Kamer op tegen de vele te vervullen formaliteiten en daaraan verbonden kosten; hij bouwde daarna het volgende systeem op:

»Quand le tribunal déclare un faillissement, il faut que, par le même jugement, il commette deux personnes (à mon avis) prises, autant que possible, d'entre les principaux créanciers (qu'on peut déjà connaître) pour entrer en possession de la masse; — ils seront autorisés par là même à sceller, garder, conserver, inventariser, même immèdiatement. . . . .

Par là on atteindra mieux le but de conserver véritablement et de garantir contre des dilapidations, que par de simples mises de scellés . . . . . au surplus ils seront sous la surveillance d'un juge-commissaire."

En zijne stem was niet die eens roepende in de woestijn; onze wet van 1838 immers draagt er maar al te wel de sporen van; »al te wel", zeg ik, want ter willė van den eenvoud werden vele bepalingen van den Franschen Code, die den schuldeischers aandeel in het beheer gaven, weggelaten.

Wat betreft de benoeming van den curator was de 5de Afdeeling van de Kamer in 1825 nog van oordeel: »dat de in de plaats gedomicilieerde schuldeischers be-

hoorden te concureeren tot de benoeming van den provisioneelen curator."

De Regeering achtte dit in haar antwoord echter te gevaarlijk en meende, dat de tusschenkomst van de rechtbank noodig was tot waarborg der rechten van de afwezige schuldeischers.

Tegen dit antwoord werd niets ingebracht, hoewel het, mijns inziens, geen grondige weerlegging behelsde van den wensch van bovengenoemde afdeeling, want wat verhindert de rechtbank om te waken voor belangen van afwezige, wanneer men aan de gedomicilieerde crediteuren den weg opent om althans ten opzichte van die benoeming hun advies uit te brengen?

Het voorstel van die afdeeling vond intusschen geen bijval. Bij de behandeling van een nieuw ontwerp in 1836 wordt van eene dergelijke regeling geen woord gerept.

Integendeel men bewoog zich veeleer in tegenovergestelde richting, want zelfs tegen de woorden in ons artikel 787, dat de curator »bij voorkeur" uit de schuldeischers zou benoemd worden, rezen bezwaren en wel o. a. van den Heer LUZAC, die als volgt sprak:

»Dat de aanstelling der curators zoo bij voorkeur uit de schuldeischers des boedels moet geschieden, kan ik niet geheel goedkeuren.

Ik wil de schuldeischers niet uitsluiten en erken, dat

zij dikwijls zeer goede en ijverige beredderaars der boedels zijn; doch ik geloof te moeten afkeuren, dat de wet hen nu bij voorkeur zal roepen, en hierdoor des rechters handen te veel zal binden. In het algemeen behoort tot de werkzaamheden van het ontwarren van soms door verregaande slofheid of met opzet en studie ineengesponnen boedels veel praktikale kennis en ondervinding, welke het gros der crediteuren mist; dat men hen ook tot curator benoembaar stelle, is goed, doch men moet hun geen recht geven om deze aanstelling boven anderen te vorderen; en dit schijnt uit de woorden van het artikel te volgen."

Eene laatste herinnering aan den Code van 1808 wilde Luzac dus nog weggenomen zien; uit zijne woorden zou men meenen, dat eene geheele uitsluiting der schuldeischers hem nog liever ware geweest.

Ten gunste van de crediteuren zou er echter nog eene stem in 1836 gehoord worden.

Terwijl in het ontwerp van 1835 de keuze van den definitieven curator door de schuldeischers zou vervallen en men de crediteuren toch in de gelegenheid wilde stellen, hunne ontevredenheid te openbaren over den door de rechtbank benoemden curator, gaf het ontwerp hen in het tegenwoordige art. 788 het recht zijne afzetting en vervanging, of de toevoeging van een anderen te verzoeken.

De 3e Afdeeling van de Kamer wilde nu den rechter ten opzichte van deze vervanging of toevoeging binden aan het oordeel der meerderheid van de schuldeischers.

Zij zeide namelijk:

»Het is alleen van het belang der schuldeischers dat hier de rede is, en niets belet om henzelf daarover te laten beslissen; anders wordt aan den rechter te veel, aan de schuldeischers te weinig invloed op de keuze des curators toegekend."

De Regeering was het echter met dit gevoelen niet eens; zij achtte het ook hier wederom gevaarlijk om den rechter in dier voege te binden, en hare argumenten waren:

»Indien toch die meerderheid door het getal der schuldeischers zoude moeten worden opgemaakt, zouden degenen, die het minste belang hebben, de anderen kunnen overstemmen. Indien daarentegen het beloop der schuldvorderingen in aanmerking moet worden genomen, zoude één eenige of weinige schuldeischers zich zelf kunnen voordragen, hoezeer de vereischte kunde missende of minder vertrouwen inboezemende. Men heeft derhalve de beslissing aan de bescheidenheid des rechters overgelaten, welke vooronderstelt moet worden, zonder goede gronden niet van den geuiten wensch der meerderheid te zullen afwijken."

Dit bezwaar der Regeering was, dunkt mij, gemakkelijk uit den weg te ruimen geweest, door den rechter noch uitsluitend aan het oordeel van de meerderheid volgens het getal crediteuren noch aan dat van de meerderheid volgens het beloop der schuldvorderingen te binden, maar door deze maatstaven te vereenigen en te bepalen, dat de rechter niet zou afwijken van de keuze door eene meerderheid als bij voorbeeld voor het accoord vereischt wordt, of door het stemrecht te regelen zooals de Hamburgische Konkursordnung gedaan heeft.

In den breede werd de vraag behandeld op den Juristendag van 1871, waar de gewenschte veranderingen in ons faillietenrecht aan de orde waren gesteld.

In twee praeadviezen, dat van Mr. J. Pols en dat van Mr. F. van Nierop werd onder meerdere veranderingen ook een grootere aan de crediteuren toe te kennen invloed gewenscht geacht.

Gaan wij eerst na, welke argumenten deze beide heeren te berde brachten.

Mr. Pols wijst vooreerst ten opzichte van het beheer op het wenschelijke van een vasten rechter-commissaris voor een bepaalden tijd aangewezen, evenals bij strafzaken en zegt dan ten opzichte van ons onderwerp:

»Een andere wenschelijke hoofdverbetering in het faillietrecht zou, naar onze meening, hierin bestaan, dat

de schuldeischers in eenigszins belangrijke faillissementen meer dan thans door de curators op de hoogte gebracht en gehouden werden, ook zonder bepaald initiatief daartoe hunnerzijds, omtrent den staat des boedels, en wat dies meer zij; — dat behoudens de uitzonderingen door den rechter-commissaris te beoordeelen, reeds bij de eerste oproeping van schuldeischers eenige summiere opgaven omtrent den staat des boedels, desnoods eene verkorte balans gevoegd werd; - dat op iedere vergadering door den curator verslag werd uitgebracht omtrent zijne verrichtingen, en dat in den regel op het einde van het faillissement een meer of minder omstandig verslag, naarmate van den aard des boedels, omtrent die verrichtingen ter visie van crediteuren gelegd werd.

De afdoening van het faillissement gaat tegenwoordig dikwijls geheel buiten de schuldeischers om.

Meerdere kennisneming hunnerzijds van den stand der zaak, hunne medewerking of althans raadpleging bij meer dan ééne belangrijke beslissing zou dikwijls wenschelijk zijn en een onpartijdige afdoening van het faillissement in aller belangen in de hand kunnen werken; terwijl aan den anderen kant ook, behoudens de noodige uitzonderingen, de schuldenaar meer bij de behandeling der zaak bij voorbeeld op verificatievergaderingen geroepen moest worden, en de inwinning van

diens advies, inzonderheid vóór de insolventverklaring omtrent meer dan eenen maatregel verplichtend moest gesteld worden."

Nog uitdrukkelijker wijst in zijn praeadvies Mr. VAN NIEROP op het onvoldoende van onze regeling.

Nadat hij immers in het kort ons stelsel van bijna algeheele uitsluiting van invloed der crediteuren nagegaan heeft, gaat hij aldus voort:

»Of dit stelsel goed werkt, schijnt voor twijfel vatbaar; waar de staathuishoudkunde leert, dat eigen belang de beste waarborg is voor een goed beheer, zouden zeer overwegende gronden aanwezig moeten zijn, om in zake van faillissement het tegendeel aan te nemen en de direkt belanghebbende van elk beheer en toezicht uit te sluiten.

Men meene niet, dat zij dit zelve wenschen. Zooals op den eersten Pruisischen handelsdag waar te nemen was en ook hier te lande dikwerf is gebleken, wordt integendeel dikwijls daarover geklaagd.

De zaak is van genoegzaam praktisch gewicht.

Een crediteur let boven alles op het belang van den boedel, een derde, vooral een rechtsgeleerde meer op het recht. Hij laat zich eer verleiden een proces te voeren, dat zelfs bij gunstigen uitslag wegens het geringe belang, het tijdverlies of het onvermogen der tegenpartij voor

den boedel meer nadeel dan voordeel medebrengt [1])

Daarbij valt de voortzetting eener affaire hem steeds moeilijker, en wordt op dien grond of een voordeelig bedrijf gesloten of de zaak voortgezet op goed vertrouwen op den failliet. Wordt de curator dan bedrogen, zooals naar mijne meening — ik zou bijna zeggen ervaring — niet zelden geschiedt, hij moet het zich getroosten bij gebreke van bewijs, en de schuldeischers dragen het verlies.

Het is waar, de curator behoeft in buitengewone gevallen de machtiging van den rechter, de wet stelt waarborgen tegen onvoorzichtige, verlies medebrengende handelingen, doch het behoeft geen betoog, dat het advies of de inlichtingen van den curator op het oordeel van den rechter van grooten invloed zijn, en dat, al is dit niet het geval, de beslissing ook voor den rechter, die buiten den handel staat, hoogst moeilijk is.

Werden de schuldeischers in dergelijke gevallen gehoord, eenige kracht aan hun gevoelen toegekend, ik geloof, dat reeds eene groote verbetering zoude zijn aangebracht en menige affaire zou worden gecontinueerd

---

[1]) Ook het tegenovergestelde komt wel eens voor, vgl. b.v. in het faillissement Vacca, waar het de schuldeischers waren, die op het instellen van eene rechtsvordering aandrongen en de curators, die aan dezen drang weerstand boden.

of wel gedurende den loop van het faillissement gesloten en menig verificatiegeschil in der minne geschikt."

Een wel scherpe kritiek dus van ons stelsel, waarmede echter, wij zullen het zoo aanstonds zien, de juristenvereeniging het op verre na niet eens was.

Nadat VAN NIEROP vervolgens de vreemde wetgevingen nagegaan heeft, om daaruit aan te toonen, hoeveel meer invloed daar den schuldeischers is toegekend, gaat hij, ten opzichte van hetgeen hij hier wenschelijk acht, aldus verder:

»Aangenomen, dat de wijze van benoeming van den curator, zooals die hier te lande geregeld is, onveranderd kan blijven, zou eene commissie uit de crediteuren, door deze op de eerste vergadering van verificatie of reeds vroeger te benoemen, in faillissementen van eenig belang van veel nut zijn. Ik zou aan deze commissie o. a. wenschen op te dragen, de beslissing over de voortzetting van de affaire, het aangaan van dadingen, den verkoop van roerende en onroerende goederen en het voeren van rechtsgedingen, verificatie-geschillen daaronder begrepen, alles in overleg met den curator, of zijn tegen zoodanige uitgebreide opdracht bezwaren, het geven van advies aan den rechter in alle gevallen, waarin een machtiging of beslissing van dezen wordt gevorderd.

Daar de commissie onbezoldigd zou zijn, zouden de faillissementsonkosten door deze wijziging niet worden vermeerderd."

Zooals wij nader zien zullen, is dit laatste stelsel aangenomen door de samenstellers van het nieuwe ontwerp eener wet op het faillissement,

Toen het op den juristendag op stemmen aankwam, beantwoordde die vereeniging zonder hoofdelijke stemming bevestigend de haar voorgelegde vraag, of het wenschelijk was den schuldeischers meer invloed toe te kennen, dan zij volgens de tegenwoordige wet bezitten, door hun het recht te geven om gehoord te worden met betrekking tot de benoeming van curators, terwijl zij zich verklaarde tegen het geven aan hen van eene beslissende stem daarop.

Ook verklaarde zij zich tegen eene commissie van toezicht op het beheer, hetzij met raadgevende, hetzij met beslissende stem; wel achtte zij het wenschelijk de curators te verplichten bij vaste gelegenheden verslag aan de crediteuren te doen.

Zonder debat en zonder dat men een hoofdelijke stemming noodig oordeelde, werd alzoo het vonnis geveld over de meeste van de door de heeren POLS en VAN NIEROP voorgestelde veranderingen.

Zou echter de vraag niet geoorloofd zijn, of in eene

vergadering van kooplieden, gewoon om in faillissementen hunne rechten te doen gelden, de stemming niet anders zou uitvallen, dan in eene vergadering van juristen, vooral in de betrekking van curators met failliete boedels bekend?

Voor meer aandeel in het beheer aan de schuldeischers doch tegen eene commissie van schuldeischers verklaart zich ook nog later Mr. G. J M. VAN VOORTHUYZEN in zijn belangrijk opstel in Themis 1875; daar zegt hij namelijk:

»Deze (d. i. de verificatie-) vergaderingen moeten, mijns inziens, niet uitsluitend bestemd zijn tot verificatie der schuldvorderingen, daar zij tevens eene zeer geschikte gelegenheid aanbieden, om de crediteuren op de hoogte te brengen van den staat des boedels en hen over sommige te nemen maatregelen te raadplegen."

Na voorts het meer wenschelijke betoogd te hebben van het deponeeren der stukken, het faillissement betreffende, bij den curator dan ter griffie, aangezien de curator tevens alle gevraagde inlichtingen kan geven, wil hij verder op de verificatievergadering voor de crediteuren de gelegenheid opengesteld zien, om over eenige belangrijke handelingen, bij voorbeeld het al of niet voortzetten van het bedrijf van den failliet, hun

advies uit te brengen, en gaat hij vervolgens aldus voort:

»Verder dan het vragen van advies moet men echter niet gaan, en ik zou het dan ook verkeerd vinden, op het voetspoor van sommige wetgevingen aan eene commissie van crediteuren, door hen zelf benoemd, de macht te verleenen van invloed uit te oefenen op het bestuur van de benoemde curators.

Sommige schuldeischers konden toch wel meer hun eigen belang, dan dat van allen willen bevorderen en men moet veronderstellen, dat de rechtbanken alleen die personen tot curators zullen benoemen, die volkomen vertrouwen verdienen en dus het algemeen belang zullen behartigen. Ik acht het wel goed, de crediteuren ook over de benoeming des curators te raadplegen, maar de rechtbanken moeten vrij zijn in hare keuze en ook daarin, om naar de omstandigheden te beoordeelen, of de benoeming van aan haar gunstig bekende advocaten en procureurs, dan wel van schuldeischers het wenschelijkst is.

Bij belangrijke faillissementen is het, dunkt mij, het beste, zoowel kooplieden (schuldeischers of niet) als praktizijns te benoemen."

Dit is het oordeel van iemand, die volgens eigen zeggen, zich eenigszins op ondervinding kon beroepen,

aangezien hij, na eerst op verschillende plaatsen als curator te hebben gefungeerd, vervolgens herhaaldelijk gedurende 10 jaren rechter-commissaris was.

In denzelfden geest luidt het gevoelen van den Minister van Justitie, die over het noodzakelijke eener herziening van ons faillietenrecht in een *ministerieel rapport van* 18 *November* 1879 schreef:

»Het failllietenrecht behoort eindelijk aan de schuldeischers meer waarborgen aan te bieden voor eene richtige behandeling hunner belangen, dan thans het geval is. Algemeen wordt terecht gewenscht, dat hun meer invloed worde toegekend op den gang van zaken, dat een vereenvoudigd en min kostbaar faillietenproces worde ingevoerd en dat de nakoming van de verplichtingen van den failliet beter door de wet worde verzekerd."

Allen zijn het dus hierover eens, dat er in dien zin verandering moet komen, dat den schuldeischers meer de gelegenheid worde gegeven hunne stem te doen hooren, dan onder de tegenwoordige regeling het geval is. Tevergeefs echter heeft men tot nu toe getracht het eens te worden over de vraag, in hoeverre die stem van invloed moet zijn op den gang van het faillissement,

of die stem eenvoudig adviseerend, dan wel in sommige gevallen zelfs beslissend moet werken.

Mijns inziens, zou eene scheiding tusschen groote en kleine faillissementen niet te verwerpen zijn.

Terwijl men dan den schuldeischers in beide gevallen een blijvenden invloed toekent, door de curators te verplichten telkens ter gelegenheid van de verificatievergaderingen verslag omtrent den stand des boedels uit te brengen en voorts op gezette tijden of zoo dikwijls als een nader te bepalen aantal schuldeischers zulks verlangt, zou ik ten opzichte van groote faillissementen den crediteuren het recht willen gegeven zien, om, met in achtneming van zekere formaliteiten, eene commissie uit hun midden te benoemen, om op deze wijze op het beheer van den curator toe te zien en zelf een werkzaam aandeel aan dat bestuur te nemen.

Dat aandeel zou dan kunnen bestaan in de verplichting den curator opgelegd, om omtrent belangrijke te verrichten handelingen, bijvoorbeeld het al of niet voortzetten van het bedrijf, den verkoop van niet aan bederf onderhevige waren, het verstrekken van levensonderhoud aan den failliet en diens huisgezin, het aangaan van dadingen of van een compromis, vooraf het advies van deze commissie in te winnen.

Door eene verplichte 3 maandelijksche rekening en

verantwoording door den curator aan de commissie, zoo die er is, af te leggen, zou men dan tevens het toezicht geregeld hebben

Deze 3 maandelijksche rekening en verantwoording zou men, bij gebreke van eene commissie, tot eene jaarlijksche kunnen maken.

Wat de benoeming van den curator aangaat, geloof ik, dat een verandering niet bepaald noodzakelijk is.

Het Fransche stelsel van den Code van 1808 en 1838 en het Belgische in dien van 1851 acht ik verkeerd, daar men, zooals ik reeds vroeger zeide, door het doen opvolgen van een door de schuldeischers gekozen curator aan den door de rechtbank benoemden, dezen laatsten, behalve zoo hij zelf door de schuldeischers als curator wenscht gehandhaafd te blijven, allen ijver beneemt, aangezien zijne bemoeiing dan slechts eene zeer tijdelijke is, terwijl de eerste zich weder op de hoogte van den staat des boedels zal moeten brengen en er dus op deze wijze veel tijd en werk verloren gaan.

Ditzelfde kan gezegd worden van het systeem van de Deutsche konkursordnung, doch in minder mate, daar er volgens dat wetboek meer waarschijnlijkheid bestaat, dat de eens benoemde curator definitief die betrekking zal blijven waaarnemen.

Uit de Italiaansche wet zou ik wel overgenomen wen-

schen te zien de uitsluiting van schuldeischers uit het curatorschap en wel om de reeds vroeger bij de behandeling van dat wetboek opgesomde redenen [1]); terwijl tevens de bepaling, dat de Kamers van koophandel elk in hun distrikt lijsten zullen opmaken van personen, die haar bizonder geschikt toeschijnen voor de betrekking van curator, aan welke lijsten de rechtbanken echter in hare keuze niet gebonden zijn, mij een wel aan te bevelen regeling toeschijnt.

Deze Kamers toch hier te lande samengesteld uit mannen gewoonlijk van éêne stad, zullen zonder moeite en met groote kans voor een goede keuze stadgenooten kunnen aanwijzen bij uitstek in staat een faillieten boedel te beheeren.

Ditzelfde kan men echter niet zeggen van de Belgische wet, waar het centrale regeeringsgezag die lijsten voor elk district kan opmaken.

Waar ik dus ten opzichte van het beheer van den boedel den schuldeischers meer invloed zou willen doen toekennen, daar zou ik mij, wat betreft de benoeming des curators, aan de zijde van hen willen scharen, die dien invloed hier tot een minimum willen beperken.

---

1) Vgl. bladz. 17.

Eén van dezen is o. a. RENOUARD, die den Belgischen Code met de Fransche van 1808 en 1838 vergelijkende, de volgende vragen stelt:

»Est-il juste d'exclure les créanciers du choix des administrateurs, chargés de leurs intérêts? Est-il équitable de les condamner au rôle passif de spectateurs, lors même que les choix pourraient compromettre leur gage? Est-il prudent d'exposer le tribunal à supporter seul la responsabilité morale du choix qu'il fait?"

Bevestigend is het antwoord dat hij daarop geeft en wel op de volgende gronden:

»Sans doute les curateurs sont appellés à gérer les affaires de la masse, dont ils sont les mandataires, mais c'est précisément parce que les fonctions, qui leur sont confiées sont importantes et difficiles, qu'il a fallu couper dans leur racine les abus, qui se sont introduits dans le mode de présentation et de nomination de ces administrateurs sous l'ancien Code (1808).

La nécessité de pourvoir sans délai à l'administration de la faillite et, d'un autre côté, le principe de l'unité de cette administration n'ont pas permis au législateur de consulter les créanciers; on sait du reste que le mode de nomination autorisé par le Code de Commerce à donné lieu au plus criants abus et que

le choix des syndics provisoires a été trop souvent une plaie pour les faillites.

Les premières assemblées de créanciers sont habituellement peu nombreuses, et principalement envahies par ceux des créanciers, qui soit de connivence avec le failli, soit dans des vues d'intérêt particulier, aspiraient au syndicat; les fondés de pouvoir y abondent, et un même pacte, arrêté à l'avance, dirige la majorité des voix. Il y aurait sans doute calomnie à ne pas faire des exceptions honorables, mais l'expérience des commerçants et des hommes d'affaires n'hésitera pas à déclarer, que les bons syndicats n'étaient pas les plus nombreux.

D'ailleurs, la nomination directe par les créanciers présumés, qui devrait nécessairement avoir lieu dès les premiers jours de la faillite, afin de conserver l'unité d'administration, serait fort dangereuse et mettrait les absents à la merci des présents."

Eene .wezenlijke verbetering zou het dunkt mij zijn, zoo men, eene gaping in onze wet aanvullende bepaalde, dat onverschillig of het faillissement groot of klein is, de curators verplicht waren, de door een zekere meerderheid der crediteuren gewenschte of niet gewenschte handelingen te verrichten of na te laten.

In verband hiermede ware dan ook een goede regeling van het stemrecht noodzakelijk en, mijns inziens,

zoude ons in dit opzicht het Hamburgsche faillietenrecht [1]) wel tot voorbeeld mogen strekken, zoodat met uitsluiting van zeer kleine schuldeischers, de overige naar gelang hunner vorderingen meer of minder stemmen uitbrengen met eene bepaling, dat het maximum van aan één schuldeischer toe te kennen stemmen het getal 5 niet mag overschrijden. Door bovengemelde verbetering zou men voor de toekomst geschillen voorkomen, zooals er nog onlangs een bij de Rotterdamsche rechtbank aanhangig was, waar het namelijk de vraag betrof, of de rechter-commissaris op verzoek van een der schuldeischers den curator kan noodzaken eene rechtsvordering in te stellen.

Zoowel de rechter-commissaris als de rechtbank beantwoordden deze vraag ontkennend op grond, dat de machtiging van den rechter-commissaris noodig voor het instellen eener vordering door den curator, waarover art. 813 W. v. K. spreekt, alleen doelt op het geval dat een misschien te voortvarende curator een rechtsvordering wil instellen en niet een bevel kan zijn van den rechter-commissaris aan den curator, zoo deze laatste de actie niet in wil stellen [2]).

---

[1]) Vgl bladz. 20 en vlg.

[2]) Van een ander gevoelen is Mr A C P. Lammers van Toorenburg in zijn proefschrift getiteld: „Kan aan den curator in een faillisse-

In een eenigszins anderen vorm deed zich dezelfde kwestie in hetzelfde faillissement nog eens voor.

Nu betrof het de vraag of door het verwerpen der rangregeling de rechtbank den curator kan noodzaken eene actie in te stellen.

Een der voornaamste schuldeischers in het faillissement van de boterfabriek »Vacca" te Vlaardingen was namelijk in verzet gekomen tegen de door den curator vastgestelde rangregeling, op grond dat op deze baten ontbraken, die voortgevloeid hadden kunnen zijn uit eene rechtsvordering, welke de curator verzuimd had in te stellen. De schuldeischer in kwestie eischte dus aanvulling.

De rechtbank was echter van eene andere meening en achtte zich onbevoegd de rangregeling onvolledig te verklaren, waarmede zij, zooals het vonnis uitdrukte, buiten hare bevoegdheid aan den curator een vermomd bevel zoude geven tot het instellen dier vordering.

Dit vonnis werd echter vernietigd en vervangen door een arrest van het gerechtshof te 's Gravenhage in te-

---

ment gelast worden eene vordering in te stellen" 1887. Deze wil namelijk, mijns inziens ten onrechte, aan het toezicht, den rechter-commissaris in art 812 over den curator verleend, de bevoegdheid ontleenen van den eersten om aan den laatsten een bevel te geven tot het verrichten van eene handeling, in casu tot het instellen eener rechtsvordering.

genovergestelden zin; de tegen dit laatste aangeteekende cassatie werd verworpen.

Na deze beslissing in hoogste ressort gingen de curators tot het instellen der bovengemelde vordering over [1]).

De Hooge Raad heeft dus uitgemaakt, dat de rechtbank door op het verzet van één der schuldeischers de rangregeling niet goed te keuren, den curator kan noodzaken eene handeling, in casu het instellen eener vordering, te verrichten.

Mijns inziens echter ten onrechte, daar volgens onze wet, de curator onder toezicht van den rechter-commissaris de eenige beheerder is, zonder dat hierop den schuldeischers eenigen invloed is toegekend.

Alleen bij de rekening en verantwoording kunnen deze tegen den curator eene vordering tot schadevergoeding instellen, aangezien hij niet is nagekomen art. 814 W. v. K., niet heeft verricht alle daden, welke ter bewaring van de rechten des boedels op de schuldenaren van den gefailleerde worden vereischt.

Slaan wij nu het nieuwe ontwerp eener wet op het faillissement open, om de verbeteringen na te gaan, die

---

[1]) Vgl. de uitvoerige uiteenzetting dezer zaak in het proefschrif van Mr. LAMMERS VAN TOORENBURG

men hetzij zelfstandig, hetzij in navolging van goed werkende vreemde wetgevingen in ons tegenwoordig Wetboek van koophandel heeft voorgesteld.

Wij zien dan, dat het ontwerp eene commissie van schuldeischers invoert [1]) naast den curator, die door de rechtbank benoemd wordt, zonder dat deze nu gehouden is aan het voorschrift van art. 787 2e lid van ons tegenwoordig wetboek (bij voorkeur uit de schuldeischers),

Deze commissie, wier benoeming eene facultatieve is, kan dadelijk bij het vonnis van faillietverklaring door de rechtbank benoemd worden; zij is alsdan slechts eene voorloopige, terwijl na de verificatie de vergadering der schuldeischers een definitieve commissie kan kiezen.

Deze, volgens artikel 75 van het ontwerp bestaande uit drie leden, moet door den curator geraadpleegd worden over de in artikel 78 vermelde handelingen, welke hoofdzakelijk neerkomen op het al of niet gestand doen aan eene wederkeerige overeenkomst, ten tijde van de faillietverklaring in het geheel niet of slechts gedeeltelijk nagekomen, op het tusschentijds opzeggen van huur, het opzeggen van bezoldigde betrekkingen in dienst van den

[1]) art. 74.

gefailleerde, het afleggen van rekening en verantwoording van den ontslagen curator aan den in zijne plaats benoemden, het al of niet voortzetten van het bedrijf van den failliet, het vervreemden van goederen en eindelijk in het algemeen op de wijze van vereffening en te geldemaking van den boedel en het tijdstip en het bedrag der te houden uitdeelingen.

Over den curator blijft evenals in ons wetboek de contrôle van den rechter-commissaris gehandhaafd.

De commissie van schuldeischers wordt door de Staatscommissie voorgesteld, aangezien zij inziet, dat bij den tegenwoordigen gang van zaken aan de schuldeischers te weinig invloed toegekend wordt in eene zaak, die hun natuurlijk het meest ter harte gaat.

Geleid door diezelfde gedachte geeft dan ook art. 70 aan één of meer schuldeischers het recht, om op te komen tegen elke voorgenomen handeling van den curator en om dezen door tusschenkomst van den rechter-commissaris te dwingen tot het verrichten van door hen gewenschte daden.

Door deze laatste bepaling wordt dus de weg afgesneden aan geschillen, waarvan ik hierboven een, beslist door de rechtbank te Rotterdam, aanhaalde.

In artikel 73 van het ontwerp vinden wij de bevoegdheid der crediteuren terug, hun ook thans verleend

in artikel 788 van ons wetboek, terwijl dit recht tevens tot den gefailleerde wordt uitgebreid, aangezien ook deze als vertegenwoordigd wordende door den curator, recht heeft op een goeden vertegenwoordiger van zijne belangen.

Voor het geval van oneensgezindheid tusschen den curator en de commissie van schuldeischers, regelt artikel 79 de verhouding op die wijze, dat de weigering dier comcommissie om voorgenomen handelingen van den curator goed te keuren die handelingen gedurende 3 dagen doet opschorten, binnen welken tijd de rechter-commissaris zal beslissen.

Eene scheiding tusschen groote en kleine faillissementen, wat betreft de behandeling, wordt hierin echter gemist, hoewel het facultatieve eener commissie van schuldeischers hierop wel eenigszins schijnt te doelen.

Of deze commissie ten allen tijde aan de in haar gestelde verwachtingen zal beantwoorden, moet de toekomst leeren; stellig zou door haar aan een niet te ontkennen recht van de schuldeischers worden voldaan.

Ik moet echter erkennen, dat zij in sommige gevallen, wanneer het gros der schuldeischers uit minder ontwikkelde personen bestaat, wel eens een minder gunstigen invloed kan uitoefenen op het beheer van den curator, en werkelijk voordeelige door den curator gewenschte

handelingen zal tegenwerken en verhinderen. Dan treft hun echter zelf het verwijt, hetgeen zij anders, en dan alleen aan den uitslag ontleend, den curator doen.

In zulke gevallen mag men echter verwachten, dat de benoeming eener commissie geheel achterwege zal blijven, daar deze niet verplichtend is gesteld. »Zoo de belangrijkheid des boedels daartoe aanleiding geeft" (artikel 74) kan de rechtbank eene voorloopige commissie uit de schuldeischers benoemen, waaruit dus blijkt, dat de beoordeeling harer wenschelijkheid in elk bizonder geval aan den rechter wordt overlaten.

Is de rechtbank niet tot de benoeming eener voorloopige commissie overgegaan, dan valt ook die eener definitieve, waarover art. 75 spreekt, weg.

Dit meen ik althans uit het verband van dit en het vorige artikel, uit de verhouding van de woorden »voorloopige" en »definitieve" te moeten opmaken.

De Memorie van toelichting zegt wel is waar: »Onverschillig of er door de rechtbank al of niet een voorloopige commissie uit de schuldeischers is benoemd, kunnen de schuldeischers op de verificatievergadering tot benoeming eener commissie, die dan eene definitieve zal zijn, overgegaan", maar is dit, mijns inziens, niet met den duidelijken zin van bovengenoemde artikelen te rijmen.

Artikel 75 laat de benoeming der definitieve commissie geheel afhangen van het goeddunken der schuldeischers; wanneer dus dit artikel niet met het voorgaande samenhangt, zou ten slotte in dezen alles van hun eigen oordeel afhangen en naar mijne bescheiden meening zou dit te ver gaan.

Maar aan den anderen kant — wanneer werkelijk de definitieve commissie afhangt van de voorloopige, is dan weder niet te veel aan 's rechters inzicht overgelaten?

Om in dezen een juisten middenweg te kiezen, zou dus, als er geene voorloopige commissie benoemd is, aan de schuldeischers alsnog de bevoegdheid kunnen worden toegekend, om na de 1e verificatievergadering aan den rechtbank machtiging te vragen tot de benoeming eener commissie uit hun midden.

Ten slotte meen ik nog te mogen opmerken, dat in het algemeen voor eene belemmerende werking van meer genoemde commissie geen al te groote vrees behoeft te worden gekoesterd, aangezien naast haar de curator in functie is en blijft.

Want — zegt het ontwerp — de commissie beslist niet, zij adviseert slechts, de curator is aan dat advies niet gebonden, maar de schuldeischers kunnen, zoo hij van het advies wenscht af te wijken, de beslissing van den rechter-commissaris inroepen.

Mij dunkt, het is wenschelijk de proef, die het ontwerp aanbiedt, in bovenbedoelden zin te nemen, zij schijnt te veel kans van slagen te hebben, dan dat men haar verzuime!

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Terecht besliste de Hooge Raad bij arrest van 2 Maart 1888, dat in artikel 1 alinea 3 van de nieuwe kieswet de bewoning gedurende de laatste negen maanden in *hetzelfde* perceelsgedeelte moet hebben plaats gehad.

II.

De Secretaris der gemeente, volgens art. 103 Gemeentewet inzonderheid met de zorg voor het archief belast, kan niet tot archivaris benoemd worden.

III.

De erfgenamen van den man zijn, na de ontbinding der gemeenschap, aansprakelijk voor het geheel der schulden van die gemeenschap

IV.

De bewilliging van den man, verondersteld in art. 164 B. W., wordt niet te niet gedaan door het feit, dat de vrouw niet in de echtelijke woning verblijf houdt.

V.

Een vreemde voogd over vreemde minderjarigen heeft tot den verkoop van in Nederland gelegen onroerende goederen niet noodig machtiging van den rechter van het kanton, waarin die goederen zijn gelegen.

VI.

De verplichting tot onderhoud voorgeschreven in art. 376 B. W. is noch eene hoofdelijke noch eene ondeelbare.

VII.

Als getuige kan niet worden gewraakt hij, die tijdens het feit, waarover hij getuigenis moet afleggen, in dienst was van eene der partijen, maar sedert ontslagen is.

VIII.

Schorsing van een geding wegens het ophouden voor eene der partijen van de betrekking, waarin zij procedeert, kan ook door de wederpartij worden gevraagd.

IX.

Door de in den vreemde uitgesproken failliet-verklaring kan de Nederlandsche rechter niet verhinderd worden om, daartoe termen aanwezig zijnde, den gefailleerde in staat van faillissement te verklaren.

X.

Als »belanghebbende" in den zin van art. 813 alin. 3 W. v. K. zijn te beschouwen de personen, tegen wie het geding moet gevoerd worden en de curator.

XI.

Onder »lijk" in art 151 W. v. S. R. moet ook worden verstaan een doodgeboren kind.

XII.

Iemand, die aan een kind beneden 16 jaren sterken drank toedient in de meening gebracht, dat het kind 16 jaren oud was, valt niet onder art. 454 W. v. S. R.

XIII.

Art. 221 W. v. S. V. is niet geschonden door, in geval van veroordeeling den tekst der wet, welke wordt toegepast, in het vonnis niet op te nemen.

XIV.

Bij werkstakingen is de opdracht van de geschillen tusschen patroons en werklieden aan een scheidsgerecht aan zoodanige bezwaren onderhevig, dat zij in de praktijk voor toepassing zóo goed als niet vatbaar is.

Ex. J. R.
8/3/29

